

Medical highlights: Dr. Iulius Barasch (1815-1863)

Repere medicale: Dr. Iulius Barasch (1815-1863)

Farm. Pr. Maria-Gabriela Suliman^{1,2}, Ist. Antoaneta Marinescu Lucasciuc^{1,2}

¹ Societatea Română de Istoria Medicinii, București, România

² Societatea Română de Istoria Farmaciei, București, România

ABSTRACT

Although a foreigner, Dr. Iulius Barasch came to Wallachia, where, through a prodigious activity, in his short life, he opened new perspectives to the Romanian society in the second half of the 19th century, through his work to popularize the natural sciences and health education. He was a publicist and professor of natural sciences (botany, zoology etc.) at several educational institutions (including the School of Medicine and Pharmacy, whose director was Carol Davila) and, last but not least, founded the first children hospital from Bucharest.

Keywords: Iulius Barasch, natural sciences, popularization, the first children hospital in Bucharest

REZUMAT

Deși străin, Dr. Iulius Barasch vine în Țara Românească, unde, printr-o activitate prodigioasă, în scurta sa viață, a deschis noi perspective societății românești din cea de-a 2-a jumătate a sec. XIX, prin opera sa de popularizare a științelor naturale și educativ sanitară. A fost publicist și profesor de științe naturale (botanică, zoologie etc.) la mai multe instituții de învățământ (printre care Școala de medicină și farmacie, al cărei director era Carol Davila) și, nu în ultimul rând, a fondat primul spital pentru copii din București.

Cuvinte cheie: Dr. Iulius Barasch, științe naturale, popularizare, primul spital pentru copii din București

Dr. Iulius Barasch, pe numele său adevărat Iehuda ben Mordechai (Iehuda, fiul lui Mordechai), s-a născut la 17 iulie 1815 într-o familie de evrei hasidici, la Brody, aproape de Poceae, în provincia Galiția, Austro-Ungaria (Ucraina de azi). Bunicul său a fost rabin, iar tatăl, Mordechai, era negustor.

Își începe studiile în orașul natal, fiind pregătit să devină rabin. Se

căsătorește la voința tatălui, la 17 ani, cu Lea, născută Landau, din Pesta, care trăia în Tysmenitz (Austro-Ungaria, Ucraina). O perioadă, locuiește în casa socrilor. Se apropie de hasidism, învață filozofia, științele fizice și matematica, astronomia, avându-l ca profesor pe Mendel Hirsch Pineles. După moartea socrilor, Barasch abandonează hasidismul.

Se dedică o scurtă perioadă comerțului și ajunge astfel, împreună cu un asociat mai versat, la Iași, pentru a cumpăra piei de animale. Nepriceperea îl face să irosească o mare sumă de bani, ceea ce îl va determina să se întoarcă la soție.

În 1836, la 21 de ani, pleacă spre Lipsca (Leipzig), unde se va înscrie

la Facultatea de Filozofie. Se răzgândește de a mai ajunge rabin, fiind mai atașat de filozofie și științele sociale. Se pare că a urmat în paralel și Medicina în acest oraș.

La insistența părinților, mai ales ale tatălui, tânărul leghuda intră la Facultatea de Medicină din Berlin, de unde obține titlul de doctor în medicină și chirurgie, în 1841, cu teza „*Synopsis impetiginum seu conspectus omnium morborum cutis chronicorum*”, un sinopsis al bolilor cutanate cronice de diverse naturi, lucrare condusă de profesorul Schönlein.

Spera să ajungă să profeseze medicina în Belgia, dar până la urmă optează pentru Olanda. Rudele îl conving să renunțe și la Amsterdam și-l îndrumă spre Iași, unde este respins de comisia medicală condusă de Emanuel Frankel, originar tot din Brody, ajuns membru în comitetul sanitar al Moldovei. După un periplu prin Galați, ajunge, în cele din urmă, în București, descinde la Hanul cu Tei, unde încearcă să deschidă un mic cabinet de spițerie, de oculist. Din lipsa unei clientele potrivite, este nevoit să renunțe. Va ajunge, în cele din urmă, în disperare de cauză, să ceară o audiență la principele Barbu Știrbei. Acesta îl va aprecia în mod deosebit. Medicul acestuia, dr. Mayer, evreu creștinat, îi propune lui Barasch să se creștineze pentru a avea șansa de a accede la funcții mai de vază în Principat, lucru pe care Barasch l-a refuzat. Totuși, farmecul personal și cunoștințele profesionale au avut sorți de izbândă în ochii lui Barbu Știrbei și acesta îi permite până la urmă să profeseze [1].

În anul 1842 Barasch a dat un anunț-reclamă în Gazeta „*Cantor de Aviz*” nr. 1-3 că „*vindecă, atât pe*

oamenii cei chiori, cât și pe cei șchiopi”.

La 1 ianuarie 1843, este numit medic al carantinei la Călărași, funcționând până în 1847. Despre această perioadă, a publicat mai târziu o serie de 13 articole apărute în „*Wiener medizinische Wochenschrift*”, în care prezintă starea medico-sanitară a Țării Românești. În primul său articol, apărut în toamna lui 1854, I. Barasch se ocupă de carantine și de modul de organizare a serviciului sanitar. Regulamentul de funcționare al carantinelor de pe Dunăre fusese la început mult mai sever, aprecia I. Barasch: „*Călătorul se prezintă gol la vizita medicală, după care capătă veșminte din partea carantinei pentru toată durata șederii aici, care la început era de 7 zile, apoi de 4 zile, ca apoi să fie scurtată la 72 de ore. La carantinele principale, începând din anul 1847, unul din cei doi comisari este rus*”. I. Barasch descrie amănunțit procedeele folosite la dezinfectia mărfurilor, conform unei clasificări indicate de medic. Cel mai des întrebuințate în acest scop erau clorul, sulful și aerisirea [2].

Plin de zel și profesionalism, este mutat ca medic județean la Craiova (1847-1851). Revine în București ca medic practician în „*văpșeaua de negru*” (1851-1858) și profesor de istorie naturală la Colegiul Național „*Sf. Sava*” la 10 ianuarie 1851.

A fost profesor de științele naturii în clasa a II-a, preda la trei clase cu șase lecții. La sugestia lui, Eforia Școalelor înființează încă doi ani de studiu, clasele a VII-a și a VIII-a, predând istoria naturală și fiziologia la cinci clase cu zece lecții.

În anul 1862, preda ca profesor de istorie naturală și fiziologie, având ca obiecte zoologia, botanica, mineralogia și geologia, pe care nu

le-a predat însă de la început. Realizează primul manual școlar de istorie naturală, „*Cursul elementar de Istoria Naturală*”, dar, din păcate, nu a reușit să scrie decât volumul al 3-lea, dedicat mineralogiei.

După 1857, este chemat să ocupe în paralel și catedra de botanică silvică la nou înființata Școala de agricultură, zisă și Școala silvică. Pentru aceasta, scoate un manual în 1861, „*Manualul de Botanica silvică în usul Elevilor de la școala de silvicultură și pentru forestieri practici*”.

Dr. I. Barasch este însărcinat cu predarea istoriei naturale medicale și a fiziologiei comparate la Școala militară de chirurgie (director dr. Carol Davila) din 1856 și apoi la Școala Națională de medicină și farmacie. Din 1861, cedează locul fostului său elev, Dimitrie Ananescu [1].

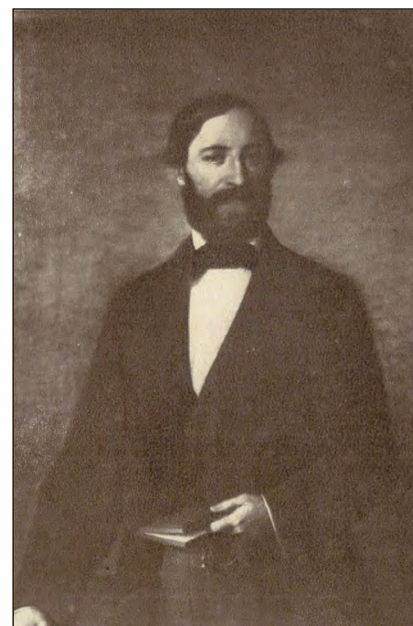

FIGURA 1. Iuliu Barasch [12]

În acești ani, deschide pagina istorică a medicinei popularizate: „*Minunile naturii*” (1850-1852); la Colegiul Național „*Sf. Sava*” din București ține „*un curs de igienă*

FIGURA 2. Iuliu Barasch, Litografia lui Josef Kriehuber, 1863 [13]

populară” (timp de 12 duminici, începând din nov. 1854) și care va vedea lumina tiparului în 1857. „Sunt unii oameni care desprețuiesc știința dieteticeii, care sunt într-o îndoială dacă este de trebuință și de folos ca să conservăm și să dezvoltăm știința sănătății. Sunt unii care vor să fie sănătoși, dar nu vor să jertfească nimic pentru sănătate!” (Lecțiunea a II-a) [3]. În anul 1854, a publicat „*Evreii din Moldova și Valachia. Studiu istorico-social*” în limba germană și tradus în limba română de Elias Schwarzfeld.

În anul 1855, solicita domnitorului Știrbei Vodă un post în sectorul („văpsea”) din București, întrucât „nu mai sunt silit a mă ocupa prea mult cu practica medicală particulară” și motiva că această funcție oficială „ar înlesni mijloacele de a se ocupa mai serios cu studiile științifice, care acum au ajuns singura deviză a mea”.

I. Barasch a avut un rol important în modernizarea vieții comunitare evreiești în București, modernizarea ritului și sinagogilor cu orientare spre iudaismul occidental; împreună cu Aaron Așer și cu A.

Vainberg, a tipărit la București „*Israelitul român – Foaie politică*”, prima gazetă cu caractere latine din România (1857); în limba idiș a mai scris „*Tezaurul înțelepciunii*”.

O altă latură a celui mai de seamă popularizator al științelor naturii a fost relevată și prin revista „*Isis – pentru lățirea științelor naturale*” (1856-1859) sau „*Natura*” (1859-1863), sub redacția medicului-publicist I. Barasch. În plus, pentru a ne convinge de ceea ce însemna în cultura și educația tinerilor această revistă, aflăm de la liceanul Spiru Haret (1851-1912): „Am dobândit gustul pentru știință încă din primele clase de liceu, citind cu regularitate revista *Isis*”.

În anul 1858, a editat periodicul „*Țăranul*”, destinat lumii rurale.

A publicat: „*Asfixia sau leșinul*” (1854); „*Zoologia*” (1857), ediția a II-a (1864); „*Debora*”, melodramă în 4 acte (1858); G. Belèze, *Istoria naturală potrivită pe înțelegerea copiilor*, traducere I. Barasch, București, Tipografia Colegiului Național (1858); „*Cărticica altoiului*”, București, 49 p. (1859) cu aprobarea Comitetului Sanitar (distribuit gratis); „*Botanica silvică*” (1861); „*Istorie naturală*”, vol. I (Mineralogie) (1862), vol. II (Zoologie) (1864) [4].

Aprecierile lui Gh. Crăiniceanu asupra operei dr. I. Barasch: „*Deși străin, limba în care scrie e destul de bună, stilul este atrăgător, interesant, ici-colo cu inspirațiune sau chiar învăpăiere* (înflăcărare n.n.). *Despre vocabular: câteva cuvinte sunt de semnalat: cor (inimă); flamă (flacăară); stațiune (oprirea circulației); popul (popor); degerat (mistuit); ierarșia socială a noastră etc. Lucrările sale de igienă conțin mai multe noțiuni din istoria naturală, fizică și fenomene curioase ale naturii; asemănările*

sunt cele scrise în lucrarea „Minunile naturii”, unde s-ar părea că exagerează și adevărata natură este mistificată” [5].

I. Barasch pare contemporan cu noi în „*Lepturariul românesc a lui Arune Pumnul*” – „*Hârtia și istoria ei: de la început trebuie să știm că hârtia s-a născut din planta Papyrus – Trestia papira din Egipt, fam. Coperaceae. Vorbind de epoca de aur a lumii, de argint și de fier, epoca noastră e epoca de hârtie: astăzi lumea noastră nu se guvernează cu săbiile, ci cu hârtiile. De la pergament la hârtie noi suntem ființe cartofage (mâncători de hârtie n.n.): ce ar deveni medicii actuali fără hârtie de rețete; mai cu seamă că în unele locuri serviciul lor este onorat numai după nr. rețetelor ce au scris*” [6].

Din călătoriile de documentare și specializare, a editat o lucrare „*Despre unele instituții filantropice din Europa*” (1853), în care a demonstrat necesitatea ocrotirii sănătății nou-născuților și copiilor, din care s-au inspirat și demnitarii vremii, susținându-l în proiectul de înființare a instituțiilor de ocrotire și îngrijire a copiilor săraci, abandonati și/sau orfani, în Țările Române [7].

De personalitatea dr. I. Barasch este legată și împlinirea unui deziderat înscris „în *Regulamentul spitalelor întocmit în București și pus în aplicare la 14 martie 1834*” prin care „*copiii cei bolnavi de la 3 ani la 15 ani*” să fie îngrijiți într-un spital anume pentru ei. Dar „*a rămas numai literă de lege*”: copiii suferinzi erau tratați, în continuare, în spitalele de adulți și aici „*erau primiți cu multă greutate*”.

În anii 1857-1858, a fost o creștere alarmantă a mortalității infantile în Țara Românească, și numai în sectorul „*văpselei de negru,*

statistica a arătat o mortalitate infantilă de 70% a copiilor până la 10 ani”.

Toate aceste date fiind bine cunoscute din presă și din practica medicală, dr. I. Barasch, unul dintre medicii care a pledat pentru înființarea unui spital de copii, „*a fost însărcinat de Alexandru Dimitrie Ghica (1795-1862), fostul domnitor, în acel timp caimacan al Țării Românești (1856-1858)*”, cu înfăptuirea unui proiect, care să pună în aplicare vechiul deziderat. Dar birocrația este la putere și „*proiectul*” suferă „*substanțiale modificări*” din partea Sfatului administrativ, a Comitetului Sanitar și a Consiliului Medical.

În Decretul nr. 326 din 20 martie 1858, se insera o frază care precizează actul de naștere al acestei instituții: „*Până când se va putea ridica o clădire (proprie), acest spital de copii să se așeze într-o casă particulară prin închiriere, în apropiere de Spitalul de nașteri, spre înlesnirea căutării copiilor sărmani ce vor fi născuți în spitalul de nașteri*”.

Astfel, avem și explicația pentru existența primului spital pentru copii „*în casa dr. Barasch din mahalaua Crucea de Piatră – Cartierul Dudești*”, pe care Eforia spitalelor civile a închiriat-o în acest scop (23 apr. 1858), dar abia la 10 oct. locuința-spital „*începe să funcționeze cu 40 de paturi*”. Pe lângă spital, a fost organizat un ambulatoriu. Atât la spital, cât și la dispensar, asistența era oferită fără plată, nefăcându-se niciun fel de discriminare pe criteriile de naționalitate sau religie. În apelul pe care îl adresase coreligionarilor săi, de a sprijini bănește această operă filantropică, Barasch a ținut să precizeze că urma să fondeze un

spital „*unde vor fi primiți toți, fără deosebire de cult*” [8].

Ceea ce confirmă dăruirea totală a dr. Barasch este și faptul bine cunoscut din istoriografia pediatrică, când acesta „*a organizat consultații gratuite, oferindu-se gratuit și medicamentele necesare copiilor sărmani bolnavi, care erau tratați ambulatoriu, până la deschiderea oficială a spitalului*”.

Foarte mulți medici, din elita profesiei, au dat consultații gratuite. Fără retribuție a acceptat și dr. Apostol Arsaky (1789-1874) funcția de supraveghere administrativă a spitalului; consultații gratuite, o dată pe săptămână au dat: dr. N. Kretzulescu (1812-1900), protomedicul N. Gussi (1802-1869), Ignatz Meyer (1800-1870) și Carol Davila (1828-1884), la care s-au adăugat chirurgii N. Turnescu (1819-1897) și E. Patzelt (1818-1897), pentru eventuale intervenții de specialitate [9].

Totuși, medicul-director al spitalului I. Barasch „*a fost retribuit, cu 800 de lei aur lunar; un felcer, plătit cu 300 lei pe lună, două doici, fiecare cu câte 100 lei, un portar care era și vizitiu (și care aducea cu trăsura spitalului, copiii bolnavi din cele patru văpșele), plătit cu 100 de lei lunar*”. Cât a fost de necesar acest spital s-a aflat dintr-un raport statistic pe luna decembrie din primul an, 1858: „*Au fost tratați un număr de 481 de copii bolnavi, dintre care s-au vindecat 336, nevindecați 32, rămași în control și tratament, 102, iar morți 11*”. Deci, era un spital în toată regula, întrucât aici mai erau angajați: „*doi spitalgii și 10 îngrijitoare, primind fiecare câte 30 de sfanți pe zi; și două doici (...) pentru copiii care se internau de la 3 zile; dar se primeau și mame pentru a-și alăpta pruncii,*

care trebuia să-și procure hrana”. Vârsta copiilor internați în acest spital se oprea „*până la 10 ani*”.

Din sept. 1862, era plătit cu 150 de lei lunar și un preot loan, duhovnic al spitalului de copii. Pentru întreținerea unui copil internat, al cărui părinte „*cu stare plătea 80 de lei pe lună, dar pentru ceilalți nevoiași, Eforia spitalului plătea 24 de sfanți pe zi*”.

Mai pot fi citate și alte statistici, riguros întocmite, și care arată că morbiditatea și mortalitatea erau scăzute în acest spital, care, din nefericire, a avut o durată scurtă: „*În 31 martie 1863, dr. I. Barasch moare, în plină activitate*”.

La 23 apr. 1864, Spitalul de copii din casele dr. I. Barasch, str. Dudești, Crucea de Piatră, s-a mutat într-o clădire mai mare pe str. Diaconeselor, cartier Popa Tatu, cu o capacitate de două ori mai mare pentru cazare [10].

Activități în comisii de examinare: 1857, dec. 7 – A avut loc examenul de liberă practică în medicină al dr. Zurawiecki Leon (n. 1820, Uknow, Galiția-†1861, sept. 25, București); din Comisie au făcut parte dr. N. Gusi (președinte), dr. I. Barasch, dr. Gh. Athanasovici, dr. Emanoil Bacaloglu și dr. Demetrius Lambertici;

1860, sept. 3-15 – În localul Școlii de Medicină și Farmacie a avut loc examenul de liberă practică în farmacie pentru Fabini Teofil „*în fața unui juriu format din farmacistul șef al Oștirii Fr. Pruzinschi, medicul și farmacistul C. Hepites, medicii I. Barasch, Petre Proteus și Em. Severin*”;

1862, oct. 20-23, București – S-a întrunit „*Comisia de susținere a examenului de liberă practică pentru dr. Dosios, Gheorghe, N., originar din Bitolia (Iugoslavia), absolvent al Facultății de Medicină*

FIGURA 3. Monumentul Dr. I. Barasch din cimitirul Sevastopol/Filantropia, București [14]

din München, membrii examinatori fiind dr. Gh. Athanasovici

(președinte), dr. Iuliu Theodori, dr. Ludovic Fiala și dr. Iuliu Barasch, care au eliberat actul de liberă practică conform jurnalului Consiliului Medical Superior nr. 109/31 oct. 1862” [11].

Iulius Barasch a murit la 31 martie 1863 și a fost înmormântat în București, în cimitirul evreiesc din strada Sevastopol. După desființarea acestui cimitir în timpul regimului Antonescu, mormântul său a fost transferat la Cimitirul Filantropia (B-IV-m-B-20108), care apare pe Lista monumentelor istorice din București (2004).

Gh. Crăiniceanu a publicat „*Spre memoria dr. Barasch*”, București, 16 p., în limba germană și română (1888).

BIBLIOGRAFIE

- Petrescu A, Petrescu I. Dr. Iuliu Barasch (1815–1863), primul profesor de științele naturii în Țara Românească? Studii și Comunicări/DIS 2015;8:251-256.
- Schwann S. Ciurma și carantinele din Țările Române în lumina scrierilor germane. În Istoria luptei antiepidemice în România - Studii și note, Brătescu G (red.). Ed. Medicală, București, 1972, pp. 133-143.
- Brătescu G. Barasch Iuliu (1815-1863) Popularizator al medicinei. În Povătuitorii sănătății. Crestomația educației sanitare în România, întocmită de Brătescu G, Georgescu-Viște IF, Penciu P. Ed. Medicală, București, 1976, p. 125.
- Brătescu G. Tineretea lui Carol Davila. Ed. Albatros, București, 1979, p. 212.
- Crăiniceanu G. Literatura medicală românească. Biografii și bibliografie. Ed. Academiei Române, București, 1907, pp. 16-17.
- Aron Pumnul. Lepturariu rumînesc cules de'n scriptori rumîni, I. Viena 1862, pp. 166-167.
- Brătescu G. Barasch Iuliu (1815-1863), Istoria medicinei românești. București, 1972, pp. 187-188.
- Brătescu G. Dr. I. Barasch, în Contribuția evreilor din România la cultură și civilizație. Cajal N, Kuller H (coord.). București, 1996, p. 247.
- Bercuș Ci. Pagini din trecutul medicinei, vol. I. Ed. Medicală, București, 1979, pp. 203-205.
- Bercuș Ci. Pagini din trecutul medicinei, vol. I. Ed. Medicală, București, 1979, pp. 210.
- Lipan IV. Studenți mediciști români la Universitatea din München în sec. al XIX-lea. Ed. Insert, București, 1998, pp. 50;54;188.
- <https://www.alamy.com/buletinul-societatii-romne-de-stiinte--bulletin-de-la-socit-roumaine-des-sciences.->
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Iuliu_Barasch.
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Cimitirul_evreiesc_Filantropia_din_Bucure%C8%99ti.